

212081.
13, 4, 9

الفبای کیفیت های فضائی برای طراحان

مؤلف: دکتر جهانشاه پاکزاد

انتشارات آرمانشهر

- ❖ سرشناسه : پاکزاد، جهانشاه، ۱۳۲۸ -
- ❖ عنوان و نام پدیدآور: الفبای کیفیت های فضایی برای طراحان / مولف جهانشاه پاکزاد.
- ❖ مشخصات نشر: تهران: آرمان شهر، ۱۳۹۹. مشخصات ظاهری: ۵۸۸ص: مصور، جدول.
- ❖ شایک: ۶-۶۴-۶۲۴۸-۶۰۰-۹۷۸ وضعیت فهرست نویسی: فیبا یادداشت:
- ❖ کتابنامه: ص. ۵۴. ۵۶۲ یادداشت نمایه. موضوع: شهرسازی- طرح و برنامه ریزی
- ❖ موضوع: City planning - Design موضوع: فضا در معماری- جنبه های روانشناسی
- ❖ موضوع: Space (Architecture)- Psychological aspects
- ❖ رده بندی کنگره: HT۱۶۶ دی. یویی: ۳۰۷/۱۲۱۶
- ❖ شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۰۵۰

الفبای کیفیت های فضایی برای طراحان

مؤلف : جهانشاه پاکزاد

همکاران تدوین: مرجان بابائی، مونا تاجبخش

طرح جلد: مریم علیپور اصفهانی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات آرمانشهر

چاپ: سارنگ

بهاء: ۱۲۰۰۰۰ تومان

مرکز توزیع: نشر و پخش ثمین

نشانی: تهران- خیابان انقلاب- خیابان دوازده فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری غربی بن بست مرکزی

پلاک ۱ تلفکس: ۶۶۹۶۱۹۲۰ - ۶۶۹۷۲۸۷۱

ISBN: 978 - 600 - 6248 - 64 - 6

شایک: ۶-۶۴-۶۲۴۸-۶۰۰-۹۷۸

www.armanshahr.pub.ir

n_p_samin@yahoo.com

حقوق چاپ و نشر محفوظ و مخصوص ناشر است

پیشگفتار

خوانندگان اصلی این نوشتار، طراحان شهری، شهرسازان، معماران، معماران منظر و علاقه‌مندان به حوزه‌های مربوط به مسائل کیفی شهر خواهند بود. شما در هر کجای مسیر بی‌پایان آموختن که باشید بی‌شک تأکید به واژه‌ها و مفاهیم بسیاری برخورد کرده‌اید که قبلاً معنای آن‌ها را به دقت نمی‌دانستید و یا معنی حرفه‌ای آن با معنایی که در زندگی روزمره به کار می‌بردید متفاوت بوده است. هر رشته یا علم - اصل لکسیکون^۱ یا همان "ویژه واژگان" خاص خود را دارد. این واژه‌نامه تخصصی بویا، در واقع زبان مشترک اهل فن در آن حوزه از علم و فعالیت حرفه‌ای است. واضح است که اجماع بر سر معنایی مفهیم و واژگان اصلی از اهمیت به سزایی در گویا، سره و قابل فهم بودن متون و اسناد هر رشته‌ها، برخوردار است.

به زعم اینجانب یکی از معضلاتی که همواره دانش طراحی شهری در ایران را تهدید می‌کند و باعث کاهش سرعت در رشد و بالندگی آن شده است، نبود یک مشترک از مفاهیم پایه و رایج این دانش می‌باشد. از آن‌جا که در سال‌های طولانی فعالیت خود یک زبان مشترک و منسجم میان همکاران را مانعی بزرگ بر سر راه پیشبرد طرح‌ها و اهداف حرفه‌ای یافتم، سعی کرده‌ام به نوبد خود در جهت رفع این معضل گام بردارم. من سال‌ها است که تلاش کرده‌ام تا در مقالات و کتب خود، به معرفی و تدقیق مفاهیم مربوط به دانش رشته و فعالیت طراحی شهری بپردازم.

باید اضافه کنم که هدف از تدوین این کتاب ارائه یک راهنمای طراحی شهری نیست، بلکه هدف از آن ارائه کردن هر چند ابتدایی یک بینش تحلیلی است. پس از حدود پنجاه سال تحصیل، تدریس و تجربه‌اندوزی در حوزه مورد علاقه‌ام، طراحی شهری، وظیفه خود

ستم که تجربیات اندوخته‌شده در این رهگذر را در اختیار همکاران و علاقه‌مندان به این
زده قراردهم.

در سه دهه اخیر از فرصت‌های بدست آمده استفاده کرده و با جمع‌آوری اطلاعات،
تفاده از منابع مکتوب و نشر الکترونیک، با روش توصیفی تحلیلی به بررسی و ارائه برداشت
د از مفاهیم کیفی مط - در طراحی شهری پرداخته‌ام. حضور خانم مهندس مرجان بابایی
رمان تدوین کتاب "جای روانشناسی محیط برای طراحان، پیوستن خانم دکتر مونا تاج‌بخش
این جمع در چهار سال اخیر - زمانی که دوران شش ساله پس از بازنشتگی در اختیار
گذاشت، کمک کرد تا این کتاب - شکل و محتوایی که مشاهده می‌کنید در اختیار نسل
ان‌تر طراحان شهری قرار گیرد.

اگر در این میان همگاری و همفکری، صبر و حوصله و شور و اشتیاق این دو عزیز نبود،
کتاب با محتوا و کیفیت فعلی به سرانجام نمی‌رسید. به همین دلیل این کتاب را محصول
ترک این همکاری گروهی می‌دانم.

در انتها از خانم مهندس مریم علیپور برای طراحی جلد این کتاب تشکر می‌نمایم.

جهانشاه دانش

بهار ۱۳۹۹

فهرست مطالب

۱	 مقدمه
۷	 بخش اول: کلیات
۷	 فصل اول: محیط و تأثیر آن بر فرد و جمع
۹	 ۱.۱. محیط و تأثیر آن بر فرد
۱۱	 ۲.۱. مفهوم سلامت و سلامت روان
۱۴	 ۳.۱. فشارهای روانی
۱۷	 ۱.۳.۱. واکنش‌های روانی به فشارهای روانی
۲۰	 ۲.۳.۱. تأثیر فشارهای روانی بر سلامت جسمانی
۲۱	 ۴.۱. تأثیر محیط ساخته‌شده بر سلامت روان
۲۲	 ۱.۴.۱. عوامل محیطی استرس‌زا
۳۰	 ۵.۱. تأثیر نیازهای انسان بر سلامت روان
۴۷	 چکیده
۴۹	 فصل دوم: کیفیت
۴۹	 ۱.۲. کیفیت و تعابیر مختلف آن در عمل
۵۲	 ۲.۲. کیفیت، مفهومی نسبی
۵۳	 ۳.۲. برداشت‌های مختلف از مفهوم کیفیت
۵۸	 ۴.۲. مفاهیم مرتبط با کیفیت
۶۸	 ۱.۴.۲. ماهیت
۹۶	 ۲.۴.۲. کمیت
۷۳	 ۵.۲. کیفیت
۷۳	 ۱.۵.۲. مقولات کیفی مرتبط با یک پدیده
۷۴	 ۲.۵.۲. سطوح مختلف کیفیت
۷۶	 ۳.۵.۲. مفاهیم کیفیت
۷۶	 ■ ویژگی‌ها
۷۷	 ■ کیفیت‌ها
۷۹	 ■ حس‌ها

۸۱		تجزیه
۸۳		۶.۲ کیفیت زندگی
۸۸		۷.۲ کیفیت محیط زندگی
۹۲		تجزیه
۹۳		صل سوم: زمان
۹۳		۱.۳ زمان
۹۷		۲.۳ واکاوی مفهوم و عملکرد ساعت بیولوژیک
۱۰۲		۳.۳ جنبه‌های مختلف درک زمان در زمان
۱۱۲		۴.۳ جنبه‌های مختلف درک زمان در زمان - زندگی و فضای شهری
۱۱۹		تجزیه
۱۲۱		صل چهارم: فضا و مکان
۱۲۱		۱.۴ محیط
۱۲۲		۲.۴ فضا
۱۲۳		۱.۲.۴ بعد فیزیکی فضا
۱۳۰		۲.۲.۴ فضا از دیدگاه دانش و حرفه طراحی شهری
۱۳۶		۳.۲.۴ برخی مفاهیم مرتبط با فضا
۱۳۶		■ فضای روز
۱۳۷		■ فضای شب
۱۳۷		■ فضاهای باز و فضاهای بسته
۱۴۱		■ فضاهای عمومی و فضاهای خصوصی
۱۴۴		۴.۲.۴ فضای زندگی
۱۴۸		۵.۲.۴ فضای هودولوژیک
۱۴۹		۶.۲.۴ قلمرو
۱۵۴		■ انواع قلمرو
۱۶۰		■ قرارگاه رفتاری
۱۶۵		۳.۴ مکان
۱۶۹		۱.۳.۴ چگونگی استحاله فضا به مکان
۱۸۳		۲.۳.۴ مکان و بی‌مکانی
۱۸۶		۳.۳.۴ حس مکان

۱۸۹	 ۴,۳,۴. اتمسفر مکان
۱۹۰	 ۵,۳,۴. مکان سازی
۱۹۲	 ۶,۳,۴. ارتباط عاطفی با مکان
۱۹۷	 ۷,۳,۴. تفاوت میان پیوند عاطفی (دلبستگی) با مکان و هویت
۲۰۰	 ۸,۳,۴. سطوح مختلف ارتباط عاطفی با مکان
۲۰۳	 ■ بی تفاوتی نسبت به مکان
۲۰۴	 ■ آشنایی سطحی با مکان
۲۰۵	 ■ احساس امنیت (انس) با مکان
۲۰۷	 ■ دلبستگی به مکان
۲۱۰	 ■ وابستگی به مکان
۲۱۴	 ■ حس تعلق به مکان
۲۱۵	 ■ حس تعهد و فداکاری برای مکان
۲۱۷	 چکیده

۲۲۳	 بخش دوم: کیفیت های محیطی
۲۲۵	 ۱. عناصر و کیفیت های منظر یک فضای شهری
۲۲۹	 ۲,۱. کیفیت های فضایی
۲۲۹	 ۱,۲,۱. کیفیت عنصر
۲۳۰	 ■ پیچیدگی
۲۳۳	 ■ انسجام
۲۳	 ■ شفافیت
۲۴۱	 ■ شدت
۲۴۲	 ■ نقش انگیزی
۲۴۶	 ■ غنای حسی
۲۵۰	 ■ ماندگاری
۲۵۲	 ■ تغییر پذیری
۲۶۳	 ■ کارایی
۲۶۴	 ■ نفوذ پذیری
۲۷۳	 چکیده
۲۷۶	 ۲,۲,۱. کیفیت های ناشی از رابطه بین عناصر
۲۷۶	 ■ تعادل

۲۷۷	تقارن
۲۸۰	تناسب
۲۸۲	مقیاس
۲۸۶	تسلط
۲۸۹	وضوح
۲۹۱	محصوریت
۲۹۹	بیوستگ
۳۰۱	تمرکز
۳۰۴	چکیده
۳۰۶	۳،۲،۱. کیفیت رابطه یک عنصر خاص با بگر عناصر فضا
۳۰۶	تضاد
۳۰۸	تقابل
۳۱۰	تجانس
۳۱۲	تاکید
۳۱۳	۴،۲،۱. کیفیت‌های ناشی از میزان سازگاری بین موسسه‌ها
۳۱۵	۵،۲،۱. کیفیت سکانس‌ها (توالی قضایی)
۳۱۷	تباین
۳۲۰	توالی
۳۲۳	تکرار
۳۱۱	تناوب
۳۲۵	ضریاهنگ
۳۲۷	سلسله‌مراتب
۳۲۹	چکیده

۳۳۱	بخش سوم: احساس‌ها
۳۳۱	فصل پنجم: هویت
۳۳۳	۱،۵. هویت
۳۳۸	۲،۵. کاربرد واژه هویت در میان رشته‌ها و نحله‌های مختلف
۳۴۱	۳،۵. هویت مکانی
۳۴۳	۴،۵. هویت مکان
۳۵۱	چکیده

۳۵۳	فصل ششم: نظم و انضباط
۳۵۳	۱.۶. نظم
۳۵۴	۲.۶. ادراک نظم
۳۶۵	۳.۶. انواع نظم
۳۶۱	۴.۶. انضباط یا سبیلین
۳۶۸	چکیده

۳۶۹	فصل هفتم: زیبایی
۳۶۹	۱.۷. زیبایی
۳۷۵	۲.۷. چگونگی ادراک زیبایی
۳۷۷	۱.۲.۷. مدل انگیزش تلفیقی
۳۷۸	۲.۲.۷. مدل ترجیح پیش‌گونه‌ها
۳۷۹	۳.۲.۷. مدل ترجیح سیالیت یا سهولت ادراک
۳۸۰	۴.۲.۷. مدل ارزیابی رغبت سیلویا
۳۸۰	۵.۲.۷. مدل انگیزشی شناختی اکبلاد
۳۸۱	۳.۷. حس زیبایی در مراحل مختلف ارتباط انسان - محیط
۳۸۴	۴.۷. زیبایی شهر و فضاهای شهری آن
۳۸۸	چکیده

۳۸۹	فصل هشتم: امنیت
۳۸۹	۱.۸. امنیت
۳۹۴	۲.۸. عوامل موثر بر ناامنی
۳۹۹	۳.۸. توقع افکار مختلف جامعه در خصوص امنیت
۴۰۱	۴.۸. عوامل موثر بر احساس امنیت
۴۰۴	۵.۸. وابستگی حس امنیت به مکان
۴۰۸	۶.۸. راهکارهای پیشگیری از وقوع جرم در محیط
۴۰۹	چکیده

۴۱۱	فصل نهم: خوانایی
۴۱۱	۱.۹. خوانایی

۴۱۲	۲,۹. تعریف خوانایی
۴۱۷	۳,۹. تناسب خوانایی با نوع مکان
۴۱۹	۴,۹. تناسب خوانایی با نوع استفاده‌کننده
۴۲۱	۵,۹. عوامل موثر بر خوانایی
۴۲۵	چکیده

۴۲۷	فصل دهم: وحدت
۴۲۷	۱,۱۰. وحدت
۴۲۹	۲,۱۰. ضرورت حس وحدت
۴۳۰	۳,۱۰. بسط مفهوم وحدت و سلب ماهیت شبه آن
۴۳۵	۴,۱۰. سوء تفاهم‌ها پیرامون مفهوم وحدت
۴۳۸	۵,۱۰. اقتضائات وحدت در مقیاس‌های مختلف
۴۴۱	۶,۱۰. وحدت در شهر
۴۴۲	۷,۱۰. وحدت فضایی
۴۴۹	چکیده

۴۵۱	فصل یازدهم: دنجی
۴۵۱	۱,۱۱. دنجی
۴۵۴	۲,۱۱. تعریف دنجی و فضای دنج
۴۵۵	۳,۱۱. انواع فضاهای دنج
۴۵۶	۴,۱۱. عوامل تاثیرگذار بر دنجی فضا
۴۵۸	چکیده

۴۵۹	فصل دوازدهم: خودمانی بودن
۴۵۹	۱,۱۲. خودمانی بودن
۴۶۲	۲,۱۲. فضای خودمانی
۴۶۳	۳,۱۲. عوامل تاثیرگذار بر خودمانی شدن فضا
۴۶۶	چکیده

۴۶۷	فصل سیزدهم: خاطره‌انگیزی
۴۶۷	۱,۱۳. خاطره‌انگیزی

۴۶۸	 حافظه ۲،۱۳
۴۷۳	 حافظه اجتماعی ۱،۲،۱۳
۴۷۷	 تفاوت بین حافظه جمعی و تاریخ ۲،۲،۱۳
۴۷۷	 خاطره ۳،۱۳
۴۸۱	 سرخ‌های خاطره ۱،۳،۱۳
۴۸۳	 انواع سنج برای بازیابی ۲،۳،۱۳
۴۸۹	 چکیده
۴۹۱	 فصل چهاردهم: آرامش
۴۹۱	 آرامش ۱،۱۴
۴۹۳	 عوارض ناشی از فشارهای روانی ۲،۱۴
۴۹۴	 فشار روانی ۳،۱۴
۴۹۶	 حوادث و عوامل مسبب فشار و نازاری ۴،۱۴
۴۹۸	 عوامل تاثیرگذار بر آرامش ۵،۱۴
۵۰۵	 چکیده
۵۰۷	 فصل پانزدهم: آسایش
۵۰۷	 آسایش ۱،۱۵
۵۱۰	 تفاوت شرایط آسایش در فضاهای داخلی با فضاهای شهری ۲،۱۵
۵۱۱	 عوامل موثر بر احساس آسایش محیطی ۳،۱۵
۵۲۱	 چکیده
۵۲۱	 فصل شانزدهم: شکوه
۵۲۳	 شکوه ۱،۱۶
۵۲۵	 تعریف شکوه ۲،۱۶
۵۲۸	 عوامل تاثیرگذار بر حس شکوه ۳،۱۶
۵۳۲	 چکیده
۵۳۳	 فصل هفدهم: سرزندگی
۵۳۳	 سرزندگی ۱،۱۷
۵۳۷	 مفهوم سرزندگی ۲،۱۷

- ۳،۱۷. حسن سرزندگی ۵۴۱
- ۴،۱۷. تناسب سرزندگی با نوع مکان ۵۴۳
- ۵،۱۷. نوع نیاز ما به سرزندگی ۵۴۶
- ۶،۱۷. محدودیت‌های گسترش سرزندگی ۵۴۷
- چکیده ۵۵۳
- کتابشناسی ۵۵۴
- نمایه ۵۶۳

مقدمه

زبان سامانه‌ای است چند وجهی برای بسط تفکر و پیوند دادن ادراک و رفتار، کنش و واکنش، نظر و عمل. ما جهان پیرامون خود را در قالب معانی و مفاهیمی که از آن بدست آورده‌ایم می‌شناسیم. افزون بر آن می‌دانیم که هر مفهوم نماینده گروه خاصی از ویژگی‌ها است که در قالب یک واژه یا عبارت خلاصه شده‌است و به صورت یک کد در فرایند یادآوری به آن رجوع می‌شود. هر مفهومی به نوبه خود جایگاهی خاص در میان دیگر مفاهیم دارد، زیرا هر مفهوم نه فقط زیرمفهوم‌هایی را شامل می‌گردد، بلکه خود نیز زیرمفهوم از مفاهیم عام‌تر بالادست خود است.

از دیگر سو مفاهیم دارای مرزها و روابطی میان یکدیگر می‌باشند. داشتن ذهنیتی هر چه دقیق‌تر راجع به هر مفهوم و تمیز دادن مصداق‌های یک مفهوم از غیر مصداق آن نه تنها به تشخیص این مرزها و مفاهیم کمک می‌کند، بلکه تصمیم‌گیری و رفتار در مقابل آن را به موفقیت نزدیک‌تر می‌نماید، زیرا هر اقدام موفق نیازمند وجود درکی مشخص از آن اقدام و پیامدهای آن و هر اقدام مشترک نیازمند فهمی مشترک از موضوع است.

ممکن است در مکالمات روزمره، در میان گفتار یا نوشتاری غیرتخصصی یا تفریحی از واژه‌های مترادف و نزدیک به هم استفاده شود، ولی با فراتر رفتن از آن و نیازهای حرفه‌ای، آشنایی با مفاهیم تخصصی و معانی مستتر در آن‌ها، ضرورت می‌یابد. در این راستا فرد و جمع مجبورند برای ایجاد یا حفظ تفاهم بیشتر، در انتخاب واژه‌ها دقت بیشتری کرده و ویژگی‌های هر یک از مفاهیم را مورد توجه قرار دهند.

در این‌جا حتی واژه‌هایی که در مراودات روزمره مترادف شناخته می‌شوند، به اعتبار معنای دقیق خود از دیگر واژه‌های مترادف استقلال می‌یابند. به همین دلیل در یک عمل آکادمیک یا حرفه‌ای نمی‌توان و نباید آن‌ها را عین یکدیگر دانست.

- پیچیدگی مصداق‌های مفاهیم و همپوشانی آن‌ها با یکدیگر (به خصوص در سطوح مفاهیم انتزاعی) اقتضا می‌کند که برای دستیابی به تصویری روشن از یک مفهوم حداقل به چهار مورد زیر توجه داشت:

- مصداق‌ها و غیر مصداق‌ها
- عوامل مربوط و عامل نامربوط
- واژگان معادل با مفهوم (نام)
- تعریف مفهوم

بیان مصداق‌ها و تفکیک آن‌ها از غیر مصداق‌ها کمک می‌کند تا قدرت تشخیص بیشتری در مورد آن مفهوم پیدا شود.

بیان و شناسایی عوامل و ویژگی‌های مربوط و تفاوت آن‌ها با ویژگی‌های نامربوط باعث تفکیک و تشخیص تفاوت میان مفاهیم می‌شود.

رمزگان یا کد مناسبی که به‌عنوان نام برای یک مفهوم و معانی مستتر در آن انتخاب شده‌است. بنابراین نامگذاری مفاهیم برای ایجاد شناسنامه‌ای مشخص برای مفهوم ضروری است.

تعریف یک مفهوم باید به درستی انجام شود، از یک سو باید ویژگی‌های آن تعریف شده و از سوی دیگر جایگاه آن در میان سایر مفاهیم مشخص شود.

- موضوع دیگری که توجه به آن ضروری است، این واقعیت است که برخی واژه‌ها همپوشانی دارند و برای نامیدن چند مفهوم متفاوت به کار می‌روند. در این جا "معنای مورد نظر واژه را تنها در جمله (زمینه)، می‌توان دریافت".

- هر حرفه‌مند برای تفهیم منظور خود به همکاران از واژه‌ها و اصطلاحات خاصی استفاده می‌کند. برخی از این واژه‌ها عام‌اند، برخی از دیگر رشته‌ها وام گرفته شده و برخی خاص‌اند و یا دگرذیسی یافته و مختص یک رشته شده‌اند.

تشابه ظاهری واژه‌های تخصصی با واژه‌های مورد استفاده در دیگر رشته‌ها نه تنها باعث خلط مبحث و آشفتگی فکری می‌شود، بلکه می‌تواند سوتفاهمات غیر قابل جبرانی را نیز سبب شود. این آشفتگی زمانی به اوج خود می‌رسد که نگارنده یک متن علمی- پژوهشی، بدون شناخت کامل یک

یا چند مفهوم و بدون توجه به خاستگاه حرفه‌ای و دستگاه فکری که صاحب متن نقل قول شده به آن تعلق دارد، به مونتاژ مطالب می‌پردازد.

- برخی از نقل‌قول‌ها مربوط به این رشته و برخی دیگر به سایر رشته‌ها است. برخی خاستگاه خردگرایانه دارند و برخی تجربه‌گرایانه، برخی ظاهری هستند و برخی باطنی. عدم توجه نگارنده و همچنین اکانت‌فیب به اتفاق داوران باعث شده است تا این‌گونه اختلاط‌ها نه تنها باعث تسهیل درک صحیح معنا و مفهوم مسأله نشوند، بلکه به سردرگمی و آشفتگی فکری نیز بیانجامند.

- مشکل دیگر ناشی از عدم ترافیک به فرهنگ و ادبیات تخصصی کشورهای غربی است. برخی واژه‌ها دارای معانی مختلف می‌باشد و رجوع صرف به لغتنامه‌ها برای معادل‌یابی معمولاً جوابگو نیست. مترجم مبتدی، با حدس و گمان یکی از معانی را انتخاب کرده و به کار می‌گیرد.

- یکی دیگر از مشکلات واژه‌گزینی، معادل‌سازی‌های نامناسب برای برخی از واژه‌های تخصصی می‌باشد. بدیهی است که اکثر ما مترجمان کتب تخصصی، آشنایی کافی با ادبیات فارسی و خارجی نداریم و از معانی عمیق نهفته در مفاهیم آگاه نشده‌ایم. برخی از واژه‌ها را نادرست و طبق بضاعت ادبی خود ترجمه می‌کنیم و در این میان هستند واژه‌هایی مانند بوستان، پردیس، آزادراه، شهرسازی، معماری، منظر و غیره که معنای فارسی آن‌ها با معنای انگلیسی آن‌ها متفاوت می‌باشد. گاه برای خبره‌ترین مترجمان نیز یافتن معادل یک واژه تخصصی به زبان فارسی دشوار است. نه تنها به زبان فارسی که حتی گاه به مترجمان انگلیسی‌زبان برخورد می‌کنیم که در زبان انگلیسی قادر به یافتن واژه معادل مناسب برای واژه‌ای خاص از زبان آلمانی یا فرانسوی نیستند. البته، معنای واژه‌ها در طول زمان نیز دستخوش تغییر می‌گردد، ولی اغلب معضل معادل‌سازی‌های ناشیانه ربطی به این دگردیسی واژه‌ها ندارد.

- در این میان نقش نهادها و سازمان‌های متولی را در این آشفتگی زبانی نباید دست کم گرفت. بضاعت محدود علمی و اعمال سلیقه کارمندان سازمان متولی، نقش سرتوشت‌سازی در تثبیت معانی نادرست مفاهیم تخصصی دارد. ایشان با اصراری غیر موجه سیما و منظر را معادل هم قرار داده‌اند. جداره را در دیوار حیاط خلاصه کرده و هر فلک‌های را میدان نامیده‌اند. مسیرهای مختلف شهر را با دید و تفکر مدیریت صرف ترافیک به جریان‌های مختلف تقسیم کرده‌اند.

هنوز امید فراوان به حل مشکلات شهری توسط طرح‌های جامع، ساختاری-راهبردی و طرح تفصیلی داشته، ارتقای کیفیت را مرحله‌ای بعد از حل مسایل کمی می‌پندارند.

در هر صورت مشکلات در این زمینه، مانند سایر زمینه‌ها، بسیار است و باید به نوعی از این دور باطل خارج شد. این کتاب کوششی ابتدایی در جهت دستیابی به تفاهم و وفاق حرفه‌ای بیشتر درباره واژه‌ها و مفاهیم مطرح در طراحی شهری است.

به جهت فرمال نیز همان‌طور که از نظر خواهد گذشت، متن حاضر، مونتاژی از نقل‌قول بزرگان طراحی شهری و دیگر حرفه‌ها نیست. به عمد از اتخاذ این رویکرد پرهیز شده‌است. به همین سبب نباید از آن شکل و شمایل رایج در یک متر مبنای نظری را انتظار داشت. به بیانی دیگر در این کتاب به جای اعلام نظر صاحب‌نظران نسبت به مفاهیم معرفی شده، سعی گردید تا برداشتی شخصی که حاصل از تجربه و تأمل است، از هر یک از مفاهیم ارائه گردد و نقل‌قول‌ها بیشتر نقش شاهد را به عهده گیرند. محتوای این کتاب را به نوعی می‌توان ادامه کتاب «الفبای روانشناسی محیط برای طراحان» از این نگارنده پنداشت، زیرا سعی گردیده تا با رویکردی روانشناختی به موضوع نگرسته شود و از این زاویه چستی و چرایی مفاهیم معرفی شده توجیه گردد. به همین خاطر نه تنها فصلی به تأثیر محیط بر سلامت روان اختصاص یافته‌است، بلکه مفاهیم حوزه‌های روان‌رمان و مکان نیز از این زاویه تشریح شده‌است.

در بحث کیفیت‌ها نیز با وفاداری به مبانی مفهوم‌سازی و فرایند ادراک، ابتدا به معنی تعریف کیفیت در رشته‌های مختلف پرداخته شده، در نهایت به تعریف مورد هدف طراحان که با گرداندن هر مکان به ماهیت نوعی آن یعنی توقع و انتظاری که از آن می‌رود، می‌باشد، پرداخته شده‌است. البته در این کنکاش بر چند موضوع مهم به‌طور مستمر تأکید گردید.

۱- مفاهیم کیفی تنها مربوط به دستگاه حسی بینایی نبوده و تنها برخی از آن‌ها اشاره به موضوعی کالبدی-بصری دارند.

۲- تنها فرم نیست که تعیین کیفیت می‌کند، بلکه چگونگی عملکرد و معنای یک مکان نیز مبین کیفیت می‌باشند.

۳- کیفیت‌ها (به‌طور عام) در سه سطح اطلاعات بالقوه، اطلاعات بالفعل و اطلاعات پردازش شده قابل شناسایی هستند. این سه سطح که در زبان محاوره‌ای به ویژگی‌ها، کیفیت‌ها (به‌طور خاص) و حس‌های ایجاد شده معروف می‌باشند، جهت دسته‌بندی مفاهیم کیفی مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

۴- برخلاف طیف وسیعی از آثار مکتوب در طراحی شهری که تنها چگونگی‌های به ظاهر مثبت را کیفیت نامیده‌اند، سعی گردید تا از این منزه‌طلبی ناخودآگاه پرهیز کرده، مفاهیمی مانند زشتی، تنگی، شلوغی و مانند این‌ها که در اذهان دارای بار منفی هستند، به مثابه کیفیت به رسمیت بشناسد.

۵- کیفیت‌ها (به معنای خاص و عام) فارغ از زمان و مکان نه قابل تصور هستند و نه قابل ارزیابی، به همین خاطر ممکن است یک کیفیت را برای یک مکان لازم ولی برای مکان دیگر ناشایست بباییم.

۶- هر پدیده یا فضا همزمان دارای چندین کیفیت با هم است. در این میان وجود برخی سرنوشت‌ساز و وجود برخی دیگر حیاتی نیست. بنابراین می‌توان گفت که اهداف مورد انتظار از یک مکان سلسله‌مراتب وجود دارد.

۷- هر مکان به طور همزمان دارای کیفیت‌های متفاوتی است. بنابراین، اصطلاحی مانند «بی‌مکان» و «بی‌کیفیت» عامیانه و ژورنالیستی است و تنها به درد متون با هدف‌های تهبیه‌ای یا تبلیغی می‌خورد.

در این‌جا باید متذکر شد که واژه‌ها دارای وزن و معنای خاص خود می‌باشند: به عنوان مثال تفاوت معنای خانه و واحد مسکونی، به سبب تداعی‌های مختلف و متضادی که از آن‌ها می‌شود، از زمین تا آسمان است. همچنین تفاوت‌های شاخصی که میان واژه مردم (توده‌ای بی‌شکل در مقابل حکومت)، ناظر (که تأکید اصلی آن بر توانایی بصری اوست)، مصرف‌کننده (که نقشی در تولید فضا ندارد)، مخاطب (که یک‌سویه مورد خطاب قرار گرفته)، با شهروند که نه تنها عضوی از یک جامعه است، بلکه موجودی فعال و عامل و بالغ است که بسته به موقعیتش تأثیر پذیرفته و تأثیر می‌گذارد.